

**Міністерство освіти і науки України
Вінницький національний технічний університет**

***Сутність та перспективи
впровадження
електронної демократії в Україні***

**Матеріали
Міжнародної науково-практичної конференції
(м. Вінниця, 15 листопада 2016 р.)**

**Вінниця
ВНТУ
2017**

МОЖЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЗИТИВНОГО ПОТЕНЦІАЛ ЕЛЕКТРОННОЇ ДЕМОКРАТІЇ В УКРАЇНІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У даній статті розглянуто розвиток нового явища у житті українського населення – електронна демократія, метою якої є залучення українського суспільства до активної участі у політичній діяльності країни і яка здійснюється за допомогою залучення комунікаційно-інформаційної технології та інфраструктури. Аналіз джерел електронної демократії, поняття та сутність. Визначаються перспективні можливості ефективного впровадження і розвиток е-демократії у нашій країні.

Ключові слова: інтернет ресурс, е-демократія, українське суспільство.

Abstract

This article describes the development of a new phenomenon in the life of Ukrainian population – e-democracy, which aims to attract Ukrainian society to actively participate in political activities of the country and carried out by involving communications and information technology and infrastructure. Analysis of the sources of e-democracy concept and essence. Identify promising opportunities for effective development and implementation of e-democracy in our country.

Keywords: online resource, e-democracy, the Ukrainian society.

Вступ

Історія соціальної думки засвідчує, що тема влади та пов'язаних з нею проблем починає особливо гостро відчуватися саме в ситуаціях радикальних соціально-політичних, культурних змін, коли суспільство потребує переосмислення уявлень і стереотипів, які раніше здавалися очевидними [1].

Введення і дію інформаційно-комунікаційної технології та її інфраструктури дає значну можливість для ефективного покращення і розвитку інститутів демократії, активної участі українського суспільства у політичному житті України. Це все встановить суть «електронної демократії». Виходячи з цього, е-демократія набуває необхідності широкого застосування у країні.

Такі терміни, як «електронна демократія», «кібер-демократія», «віртуальна демократія» раніше громадянами нашої країни досить скептично відносились до них. Але через декілька років явище е-демократії постало основним предметом досліджень провідних українських науковців. Найпопулярнішим терміном є «електронна демократія», оскільки слово «електронний» визначає новітні інформаційні ресурси зв'язків у державних органах.

Підвищення рівня демократичності в нашій державі можна звести до застосування сучасних інформаційних технологій, тобто впровадження е-демократії. Вона є основою у залученні участі українського населення у прийнятті важливих державних рішень та впливати на утворення політики нашої держави.

Результати дослідження

Потреба збільшення форми здійснення демократичної діяльності в Україні обумовлюється малоефективністю діяльності інститутів демократії. Досить важливим є здатність електронної демократії в процесі забезпечення підтримки дієздатності представницьких інститутів демократії і демократизації політичного процесу в Україні. Не дивлячись на те, що наша держава має невеликий досвід, впровадження в роботу інструментів е-демократії на практиці урядування передусім в країнах ЄС надає можливість сформувати перевагу і можливість впровадження інструментарію електронної демократії в Україні.

Отже, електронна демократія:

– підвищує прозорість роботи органів влади, забезпечуючи високу доступність українців до інформації;

– є унікальним показником демократизму і розвиває у громадян здібності, які потрібні для

забезпечення життєдіяльності демократичної діяльності;

– формує додаткові можливості для підтримки побудови суспільної однаковості, шляхом розвитку між громадянами України соціальних зв'язків.

Разом із тим необхідно виділити те, що електронна демократія не може вважатися альтернативною заміною представницької демократичної діяльності, її можливість повинна активно практично застосовуватись для збільшення темпів процесів демократизації в українському населенні – розширення масштабів взаємодії між органами влади і громадянами, тип реакції влади на запити українців та пояснення громадянам рішень, які прийняла влада.

Складові е–демократії

На сьогодні в Українській державі застосовуються наступні складові електронної демократії:

1. Електронний суд – це єдиний державний реєстр судових рішень та здійснення оперативного обміну інформацією в електронному вигляді між судовими установами;

2. Електронне звернення, консультації та анкетування;

3. Електронні портали, такі як «Електронна митниця» та «Веб–портал держ. закупівель»;

4. Сайти органів української влади в Інтернеті;

5. Локальні посилення адміністративних послуг;

6. Різні онлайн–ініціативи неурядових організацій [3].

Етапи розвитку електронної демократії в Україні

1. «Інформаційна присутність в Інтернет»: наявність комп'ютерного устаткування, Інтернету, офіційного сайту і локальної мережі;

2. «Інформатизація та електронний взаємозв'язок»: необхідність наявності відповідної системи обігу і перевірки документів, впровадження нових локальних систем інформації;

3. «Електронне урядування»: електронний взаємозв'язок е–послуг і забезпечення їх надання;

4. «Електронна демократія»: впровадження механізму для створення та реалізація державної політики [4].

Українські органи самоврядування виявляють спроби в сфері впровадження сучасних технологій е–демократії. Високорозвинутими, у реалізації електронного урядування, є районні та обласні центри. Але переважна більшість українських регіонів перебувають на початкових етапах розвитку і реалізації електронної демократії.

Розвиток і становлення е–демократії визначається за такими критеріями: рівень комп'ютерного забезпечення українського населення, доступ до Інтернету, рівень міжрегіональної комп'ютерної нерівності тощо.

Україна до цих пір має одині із найнижчих показників в доступі українського населення до мережі Інтернет, серед країн ЄС, хоча необхідно зазначити суттєвий прогрес у цій царині. Так, у 2009 році він становить 35 відсотків зі 100 відсотків серед громадян. Для зрівняння, найменшим, серед країн Європейського союзу охоплення мережею Інтернет на той час, було населення Греції – 20 відсотків зі 100 відсотків населення [5]. Також відзначалася регіональна нерівність користування мережею Інтернет. Якщо в Київській області мешкало 54,3 відсотка від загальної кількості українських користувачів, то в Одеській області – 6,49 відсотка, в Дніпровській області – 5,62 відсотка, в Харківській області – 4,92 відсотка, в Львівській області – 3,83 відсотка. На інші регіони припадало 11,04 відсотка користувачів. Найменша кількість користувачів Інтернет зафіксовано у Житомирському регіоні – 0,21 відсотка, Чернівецькому регіоні – 0,21 відсотка, а також у Волинському регіоні – 0,12 відсотка [6].

Забезпечення українських державних шкіл комп'ютерною технікою і вільним доступом до системи Інтернет, також відображає міжрегіональну «цифрову нерівність». Приклад, якщо показники рівня забезпечення державних шкіл класами з комп'ютерним устаткуванням в загальному по Україні становить 94 відсотка, то в Хмельницькій області – 58 відсотка, в Тернопільській області – 53 відсотка, Львівській – 76 відсотка. Лише 43 відсотка українських шкіл мають підключення та вільний доступ до Інтернету [7].

Проте, протягом останніх двох років у рейтингу розвитку е–врядування, який складається Організацією Об'єднаних Націй, Україна піднялася на 25 сходинок, з 87–го на 62–ге місце.

За даними компанії Google, у 2016 році тільки незначно більше, як 60% українців, користуються інтернетом (у 2015 році – 56%). Це відносно низький показник порівняно з іншими розвиненими країнами світу. У сусідній Польщі цей показник досягає майже 80%, Мексиці – 77%, Малайзії – 76%.

Відповідно, Україна і надалі продовжує знаходитися в кінці списку європейських країн за доступністю до мережі.

Висновки

1. Процес аналізу впровадження електронної демократії в рамках Української держави відображає, що за допомогою активного застосування системи Інтернет, в українського населення з'являється нова можливість взяття участі у політичному житті нашої країни.

2. Низькі показники рівня зворотнього запиту органів української влади з українським населенням.

3. На теренах нашої країни непогані результати розвитку отримали складові е-демократії, електронний парламент і електронний суд. Але, разом з цим, рівень розвитку кожної із цих складових не відповідає практиці високорозвинених країн з демократичним устроєм.

4. Є потреба в подальшому розвитку галузевої нормативно-правової бази, що забезпечує ефективний розвиток інформаційного суспільства в Україні у сфері врахування напрямів розвитку е-демократії. Зокрема популярною являється потреба в визначенні правових гарантій в одержанні українцями відповідей на запити до державних органів, виконана в електронній формі.

5. Проблемним є розвиток електронної демократії та залишається високий рівень міжрегіональної «цифрової нерівності».

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Слободянюк А. В. Еволюція концептуальних уявлень про владу в історико-соціологічному процесі [Текст] : автореф. дис. ... кандидата соціологічних наук : 22.00.01 / Анатолій Володимирович Слободянюк ; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – Київ, 2002. – 12 с.

2. Слободянюк А. В. Соціальні норми та цінності як невід'ємні характеристики категорії влади [Текст] / А. В. Слободянюк // Вісник Київськ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка. Серія «Соціологія. Психологія. Педагогіка». – Вип. 9. – Київ, 2000. – С. 5–7.

3. http://portal.rada.gov.ua/rada/control/uk/poll/popup_poll_result.

4. Марков Б. В. Демократия и Интернет // Технологии информационного общества – Интернет и современное общество: Материалы Всероссийской объединенной конференции / Б. В. Марков. – СПб., 2000. – 292 с.

5. Recommendation CM/Rec(2009)1 of the Committee of Ministers to member states on electronic democracy (e-democracy) (Adopted by the Committee of Ministers on 18 February 2009 at the 1049th meeting of the Ministers' Deputies). [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт Ради Європи // Режим доступу : http://www.coe.int/t/dgap/democracy/Activities/GGIS/CAHDE/Default_en.asp;

6. Маліс О. В. Розвиток Інтернету як комунікативного засобу та його вплив на діяльність суб'єктів політичного процесу в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. політ. наук : спец. 23.00.02 Політичні інститути та процеси / О. В. Маліс. – К., 2009.

7. Проект доповіді Кабінету Міністрів України Верховній Раді України про стан та перспективи розвитку інформатизації та інформаційного суспільства в Україні за 2009 рік [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт Державного комітету інформатизації України. – Режим доступу : <http://www.dki.gov.ua>

Анатолій Володимирович Слободянюк — к.соц.н., доцент кафедри суспільно-політичних наук, науковий керівник лабораторії соціологічних досліджень Вінницького національного технічного університету, м. Вінниця.

Гладка Діана Олександрівна — студентка групи Моф 14–б, факультет менеджменту, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: hladka1997@mail.ru

Slobodyanyuk Anatoly V. — PhD in Sociology, assistant professor of social and political sciences, scientific director of the laboratory of sociological researches Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa

Hladka Diana A. — student group Mof 14–b, Faculty of Management, Vinnitsya National Technical University, Vinnitsya, e-mail: hladka1997@mail.ru